

Sisällys

7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	1
7.1 Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen	2
7.2 Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja johtaminen	3
7.3 Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen.....	4
7.3.1 Opettajan antama yleinen tukiopeutus.....	5
7.3.2 Opettajan antama opetuskielen tukiopeutus.....	5
7.3.3 Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä	6
7.4 Oppilaskohtaiset tukitoimet	6
7.4.1 Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi	7
7.4.2 Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma.....	8
7.4.3 Tukea koskeva päätös	8
7.5 Perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen	11
7.6 Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite	12
7.7 Opetusryhmien muodostaminen	14
7.8 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu.....	14
7.9 Tuen jatkumo nivelvaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto.....	14
7.10 Paikallisesti päätettävät asiat.....	15

7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

Perusopetuksen tehtävänä on tarjota kaikille oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvään kasvuun ja oppimiseen.¹ Suunnitelmallisesti toteutetut oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt² antavat kestävä pohjan sekä oppimiselle että oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämiselle. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tukea myönteisen käsityksen luomiseen itsestään, oppimisestaan ja yhteisön jäsenenä toimimisesta. Koulun tehtävänä on huolehtia riittävästä ja tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä oppilaan huoltajien kanssa. Myös huoltajilla on aktiivinen rooli oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukemisessa.

Oppimisen ja koulunkäynnin järjestäminen pohjautuu suunnitelmallisesti toteutettaville oppimisen edellytyksiä tukeville opetusjärjestelyille.³ Niiden tarkoituksena on turvata kaikille oppilaille mahdollisuus suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Kaikkia oppilaita koskevin ryhmäkohtaisina tukimuotoina tarjotaan yleistä tukiopeutusta, kielellistä tukiopeutusta ja erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä.⁴ Mikäli ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaalle riittämättömät, tarjotaan oppilaskohtaisia tukitoimia.⁵ Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun

¹ Perusopetuslaki (628/1998) 2 §

² Perusopetuslaki (/) 20 b §

³ Perusopetuslaki (/) 20 b §

⁴ Perusopetuslaki (/) 20 b §

⁵ Perusopetuslaki (/) 20 c §

opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet.⁶ Oppilaskohtaisten tukitoimien tarvetta arvioidaan⁷, niitä suunnitellaan⁸ ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaan tukemiseksi riittämättömiä. Tuen tarvetta arvioitaessa tarkastellaan oppilaan osaamisen ja oppimisen valmiuksien ohella pedagogisia ratkaisuja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Näiden pohjalta arvioidaan, minkälaisista tukimuodoista ja -toimista oppilaalle olisi apua.

Mikäli oppilaalle tarjotut tukimuodot ja -toimet eivät riitä perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen, on viimesijaisena keinona mahdollista poiketa perusopetuksen oppiaineen tai -aineiden tavoitteista ja sisällöistä.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. On huolehdittava siitä, että oppilas kokee, että hänen oppimisensa ja koulunkäynnin tuen tarpeensa tunnustetaan ja huomioidaan ja hän saa tarvitsemaansa tukea. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Tuen järjestämisessä oleellista on tuen tarpeen varhainen tunnistaminen. Oppimisen tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa opetusryhmässä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, suunnitelmallista ja tarvittaessa tuen tarpeen mukaan muuttuvaa.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä oppilaskohtaiset tukitoimet edellyttävät suunnitelmallista johtamista ja johtajuutta. Opetuksen järjestäjä ja rehtori vastaavat siitä, että tukitoimet, niiden resursointi, rakenteelliset ratkaisut, vastuut ja järjestelyt on tarkoituksenmukaisesti kirjattu opetussuunnitelmaan ja opetussuunnitelman mukaiseen lukuvuosisuunnitelmaan ja että tukitoimia toteutetaan suunnitelmallisesti. Oppimisen edellytyksiä koskevien opetusjärjestelyjen, ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. Jokaisen työntekijän vastuulla on johtaa omaa toimintaansa yhdessä sovittujen toimintaperiaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti.

7.1 Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia osallistua opetukseen tai suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin.⁹ Opetuksen järjestäjän varmistamat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt antavat perustan tuen tarkoituksenmukaiselle toteuttamiselle osana kaikkea esi- ja perusopetuksen toimintaa.¹⁰ Ensisijaisesti tarjotaan ryhmäkohtaisia tukimuotoja, kuten yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta sekä erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä.¹¹ Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä erilaisin joustavin järjestelyin, ellei lapsen etu välttämättä edellytä oppilaan siirtymistä toiseen ryhmään tai yksikköön.

Oppilaalla on oikeus myös oppilaskohtaisiin tukitoimiin, jos osallistuminen säännöllisesti tarjottuihin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ei riitä tukemaan häntä opinnoissaan, tai jos hänellä on edelleen vaikeuksia

---

⁶ Perusopetuslaki (/) 20 c §

⁷ Perusopetuslaki (/) 20 d §

⁸ Perusopetuslaki (/) 20 e §

⁹ Perusopetuslaki (/) 20 a §

¹⁰ Perusopetuslaki (/) 20 b §

¹¹ Perusopetuslaki (/) 20 b §

osallistua opetukseen.¹² Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä voidaan samanaikaisesti tukea sekä ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla että oppilaskohtaisilla tukitoimilla. Oppilaskohtaisen tuen tarve arvioidaan, ja toteuttaminen suunnitellaan siten, että oppilaan saaman tuen vaikutus koulupäivän pituuteen on perusopetuslain ja –asetuksen mukainen, eikä tarpeettomasti lisää hänen kokemaansa kuormitusta. Opetuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen oppilaalle tarjottavasta tuesta.¹³ Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan, ja tuen tarpeen muuttuessa tehdään uusi hallintopäätös.

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tai oppilaskohtaisilla tukitoimilla ei rajoiteta perusopetuksen tavoitteita tai sisältöjä, eikä niitä käytettäessä voi poiketa perusopetuksen oppimäärästä. Oppilaalla on aina oikeus saada opetusta sen mukaan, mitä perusopetusasetuksessa vuosiviikkotuntien määrästä säädetään.

Jos oppilaan perusopetuksen oppimäärästä tai sisällöistä on tarpeen poiketa tietyn oppiaineen osalta heikon suoriutumisen vuoksi, se on mahdollista ainoastaan silloin, kun oppilas on jo saanut muiden tukimuotojen ja –toimien lisäksi kyseisessä oppiaineessa oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa.¹⁴ Oppilaan oppimäärän rajaaminen tulee kysymykseen vasta silloin kun oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta välttävää arvosanaa (5). Oppimäärän rajaamisen tarpeesta tehdään luotettava arviointi opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Arviointiin tulee sisältyä dokumentaatio siitä, millä tavalla tarve perusopetuksen oppimäärän tavoitteista ja sisällöistä poikkeamisen tarve on todettu. Arvioinnin tukena voidaan käyttää eri asiantuntijoiden antamia lausuntoja. Asiasta tehdään PoL 20 f §:n mukainen tukea koskeva hallintopäätös, joka on perusteltava.¹⁵ Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Perusopetuslain lisäksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) tarkoituksena on edistää oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä.¹⁶

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen sekä hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä ylläpitävää toimintaa kouluyhteisössä. Ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä toteutettava ja koko kouluyhteisöä tukeva yhteisöllinen opiskeluhoito on keskeinen koulunkäynnin ja osallistumisen tukemisen muoto, jolla vaikutetaan koko yhteisön toimintakulttuuriin. Yhteisöllinen opiskeluhoito on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi yksilöllisten tarpeiden mukaan tuetaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia opiskeluhuollon keinoin. Mikäli koulun työntekijä arvioi oppilaan tarvitsevan muuta kuin perusopetuslain mukaista oppimisen ja koulunkäynnin tukea, säädetään siihen liittyen velvollisuudesta opiskeluhoitopalveluihin ohjaamisesta oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.¹⁷ Opiskeluhuollosta määrätään tarkemmin luvussa 8.

7.2 Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja johtaminen

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt koskevat kaikkea perusopetuksen toimintaa.¹⁸ Ne ovat keskeinen osa koulun toimintakulttuuria, joka antaa edellytykset kaikkien oppilaiden osallisuuteen,

---

¹² Perusopetuslaki (/) 20 c §

¹³ Perusopetuslaki (/) 20 f §

¹⁴ Perusopetuslaki (/) 20 h §

¹⁵ Perusopetuslaki (/) 20 f § ja Hallintolaki (434/2003) 45 §

¹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 2 §

¹⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 16 §

¹⁸ Perusopetuslaki (/) 20 b §

oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt luovat pohjan laadukkaalle perusopetukselle, ryhmäkohtaisille tukimuodoille ja oppilaskohtaisille tukitoimille. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt resursoidaan, suunnitellaan, toteutetaan ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan osana koulun toimintaa¹⁹.

Opettajien keskinäinen yhteistyö, opettajien yhteistyö moniammatillisten ja monialaisten toimijoiden kanssa sekä yhteistyön mahdollistavat rakenteelliset ratkaisut ovat tärkeitä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteiseen suunnitteluun ja toteutukseen tulee varata riittävästi aikaa.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä oppilaskohtaiset tukitoimet edellyttävät niiden kuvaamista lukuvuosisuunnitelmassa, suunnitelmallista johtamista ja toteutuneiden toimenpiteiden seuranta.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä²⁰ tarkoitetaan

- oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottavaa opetuksen järjestämistä ja opetuksen eriyttämistä
- eri oppiaineiden ja tiedonalojen kieltä avaavaa kielitietoista opetusta
- opetusryhmien muodostamista siten, että opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa
- pedagogisia ratkaisuja, joilla tukea tarvitsevien oppilaiden lisäksi huomioidaan myös oppilaat, jotka etenevät opinnoissaan eri laajuisin tavoitekokonaisuuksittain
- opettajan kykyä huomioida riittävästi opetusryhmän tarpeet ja vahvuudet
- oppilaiden kanssa työskentelevien koulunkäyntiavustajien tai koulunkäynninohjaajien hyödyntämistä oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena

7.3 Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tarkoitetaan kaikkia oppilaita koskevia ryhmäkohtaisia järjestelyjä. Näitä ovat yleinen tukiopetus, opetuskielen tukiopetus ja erityisopettajan muun opetuksen yhteydessä antama opetus²¹ Ryhmäkohtaisia tukimuotoja tarjotaan suunnitelmallisesti koko lukuvuoden ajan osana koulun perustoimintaa. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja voidaan tarjota erilaisin tarkoituksenmukaisin ryhmittelyin esimerkiksi samanaikais- tai yhteisopetuksena. Ryhmäkohtaiset tukimuodot mahdollistavat myös vertaisoppimisen. Opetuksen järjestäjän tulee varata ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamiseen lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa yhteensä vähintään 0,122 opetustuntia viikossa koulun oppilasta kohden.²²

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisessa opettajien tulee tehdä suunnitelmallista yhteistyötä.²³ Ryhmäkohtaisia tukimuotoja suunniteltaessa ja toteuttaessa voidaan hyödyntää esimerkiksi erityisopettajan konsultaatiota. Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat ensisijaisia tukimuotoja ja kaikkien oppilaiden oikeus, eikä niistä tarvitse tehdä oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa tai tukea koskevaa

---

¹⁹ Perusopetuslaki (1295/2013) 21 §

²⁰ Perusopetuslaki (/) 20 b §

²¹ Perusopetuslaki (/) 20 b §

²² Perusopetuslaki (/) 20 b §

²³ Perusopetuslaki (/) 20 b §

päätöstä. Ryhmäkohtaiset tukimuodot toteutetaan ensisijaisesti joustavasti ryhmämuotoisesti, ryhmän kokoa ei ole rajattu.

7.3.1 Opettajan antama yleinen tukiopetus

Yleinen tukiopetus vahvistaa opetuksen ja kasvatuksen tavoitteiden saavuttamista perusopetuksessa. Yleinen tukiopetus on opittaviin asioihin tutustumista etukäteen tai opitun vahvistamista ja kertaamista. Yleisellä tukiopetuksella pyritään ehkäisemään vaikeuksia ennakolta ja varmistamaan opittavien asioiden ymmärtäminen sekä opintojen eteneminen. Sillä voidaan vastata myös oppilaan poissaoloista johtuviin lyhytaikaisiin tuen tarpeisiin.

Yleisen tukiopetuksen tavoitteet ja sisältö

Yleisen tukiopetuksen tavoitteena on auttaa oppilasta saavuttamaan oppimisen tavoitteet sekä edistymään opinnoissaan. Osana yleistä tukiopetusta oppilaalle opetetaan oppimaan oppimisen taitoja, oppimisstrategioita ja opiskelutapoja, jotka tukevat hänen oppimistaan. Yleinen tukiopetus voi kohdistua kaikkiin oppiaineisiin ja sillä voidaan tukea myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Yleisen tukiopetuksen järjestäminen

Yleistä tukiopetusta voidaan antaa oppituntien yhteydessä, erillisinä lisätunteina, pienryhmäopetuksena tai henkilökohtaisena ohjauksena. Yleistä tukiopetusta annetaan oppilaan työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy. Opetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät.

Yleistä tukiopetusta antaa ensisijaisesti opetusryhmästä vastuussa oleva luokan- tai aineenopettaja. Yleistä tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja. Samanaikais- tai yhteisopettajuutta voidaan käyttää yleisen tukiopetuksen toteuttamisessa. Opettajien yhteistyö yleisen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.

7.3.2 Opettajan antama opetuskielen tukiopetus

Opetuskielen tukiopetus kohdistuu ensisijaisesti opetuskielen taidon vahvistamiseen. Sitä annetaan oppilaille, joilla on haasteita eri oppiaineiden kielen ymmärtämisessä ja kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa. Opetuskielen tukiopetus on kielitietoista opetusta, joka tukee oppilaita eri oppiaineiden tekstien lukemisessa, niiden ymmärtämisessä ja tulkitsemisessä sekä omassa tuottamisessa. Opetus kohdistuu oppiaineen kieleen ja sisältöön samaan aikaan.

Opetuskielen tukiopetuksen tavoitteet ja sisältö

Opetuskielen tukiopetuksen tavoitteena on oppilaiden opetuskielen taidon vahvistaminen, mikä mahdollistaa oppilaiden osallistuminen opetukseen ja opinnoissa etenemiseen. Opetuskielen tukiopetuksessa keskitytään kullekin oppiaineelle ominaisten tekstien yhteiseen tarkasteluun, tekstien tyypillisten piirteiden löytämiseen ja opiskelun edellyttämien tekstien ohjattuun tuottamiseen.

Opetuskielen tukiopetuksen järjestäminen

Opetuskielen tukiopetus tulee järjestää pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti siten, että mahdollisimman moni oppilas voi hyötyä siitä. Sitä annetaan oppilaiden työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana yhteis-

tai samanaikaisopetuksena tai pienemmässä ryhmässä, jolloin tukiopetusta tarvitsevat oppilaat voivat olla eri tilassa toisen opettajan kanssa. Opetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät.

Opetuskielen tukiopetusta antaa ensisijaisesti opetusryhmästä vastuussa oleva luokan- tai aineenopettaja. Opetuskielen tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja samanaikais- tai yhteisopettajuutena toteutettavassa opetuskielen tukiopetuksessa. Opettajien yhteistyö opetuskielen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.

7.3.3 Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä järjestetään siten, että se tukee ja täydentää muuta opetusta ja mahdollistaa oppilaiden tarpeiden huomioimisen osana ryhmämuotoista opetusta. Se on ensisijaisesti ryhmäkohtainen tukimuoto, ja sitä ei kohdenneta yksittäisen oppilaan vaan tietyn oppilasryhmän tai koko opetusryhmän oppimisen tuen tarpeiden mukaisesti. Erityisopettajan antamaan opetukseen muun opetuksen yhteydessä voi liittyä myös erityisopettajan konsultaatiota, joka kohdentuu kyseisen luokan tai ryhmän kanssa toimiville opettajille ja muulle opetus- ja kasvatushenkilöstölle.

Erityisopettajan antaman opetuksen järjestämistavat muun opetuksen yhteydessä

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä voidaan järjestää samanaikais- tai yhteisopetuksena yhdessä luokkaa opettavan opettajan kanssa niin, että erityisopettaja työskentelee samassa luokkatilassa tai siirtyy pienemmän ryhmän kanssa toiseen tilaan. Opettajat jakavat opetustehtävät keskenään ja suunnittelevat opetuksen yhdessä, jolloin erityisopettaja voi tukea oppilasta muun opetuksen yhteydessä. Oppilasta opettavat opettajat arvioivat yhdessä oppilaan työskentelyä, oppimista, osaamista ja käyttäytymistä. Ryhmäkohtaiset tukimuodot järjestetään ja tarvittaessa muutetaan oppilaiden tuen tarpeiden mukaisiksi.

7.4 Oppilaskohtaiset tukitoimet

Oppilaalla on oikeus saada oppilaskohtaisia tukitoimia viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan hänen oppimistaan tai koulunkäyntiään ja hän tarvitsee säännöllisiä tukitoimia.²⁴ Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet.²⁵

Oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi käynnistyy, kun oppilasta opettavat opettajat toteavat, että ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä tukemaan oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilas ja hänen huoltajansa voivat myös tuoda esiin havaintonsa ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävydestä.

Myös silloin, jos oppilaskohtaisten tukitoimien tarve on niin ilmeinen, että oppilasta ei perusopetuksen alkaessa voida riittävästi tukea ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla, voidaan oppilaskohtaisten tukitoimien

---

²⁴ Perusopetuslaki (/) 20 c §

²⁵ Perusopetuslaki (/) 20 c § ja Perusopetuslaki (/) 31 §

tarpeen arviointi aloittaa poikkeuksellisesti jo ennen perusopetuksen alkamista. Oppilaskohtaisista tukitoimista tehdään tuen tarpeen arviointiin perustuva suunnitelma sekä hallintopäätös.²⁶

Oppilaskohtaiset tukitoimet perustuvat oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin ja niitä annetaan säännöllisesti ja pitkäkestoisesti.²⁷ Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttaminen edellyttää opettajien välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa konsultaatiota esimerkiksi erityisopettajan ja muun opetus- ja kasvatushenkilöstön kanssa.

Oppilaskohtaisten tukitoimien suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa voidaan tehdä moniammatillista yhteistyötä esimerkiksi opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa. Se ei kuitenkaan ole edellytys perusopetuslain mukaisten tukitoimien aloittamiselle ja toteuttamiselle. Perusopetuslain mukaiset oppimisen edellytyksiä koskevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot ja oppilaskohtaiset tukitoimet kohdentuvat oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen, eivätkä korvaa sosiaali- ja terveystalvveluja.

7.4.1 Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnissa tulee selvittää ja kuvata oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve, opintojen etenemisen tilanne, aiemmin käytetyt tukimuodot sekä ne tukitoimet, jotka parhaiten tukevat oppilaan edun mukaisesti hänen oppimistaan²⁸. Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisellä reagointi eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste oppilaskohtaiselle tuen tarpeelle.

Arvioinnin tekevät oppilaan opettajat. Jos oppilaan tuen tarpeen arviointi vaatii moniammatillista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa ja pyydetessä opettajien lisäksi opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat²⁹. Oppilaan omat näkökulmat ja ajatukset tulee selvittää ja ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava mahdollisuus osallistua tuen tarpeen arviointiin.³⁰

Moniammatillinen ja -alainen yhteistyö voivat tukea oppilaskohtaisten tukitoimien arvioimista, mutta se ei ole edellytys päätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle, ellei oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellytä. Oppilaskohtaisten tukitoimien arviointiin perustuva tukea koskeva päätös ei voi perustua pelkkään lääketieteelliseen arvioon, eivätkä opetuksen järjestäminen, opetus tai oppilaskohtaiset tukitoimet korvaa sellaisia palveluja, joista järjestämisvastuussa on joku muu kuin opetuksen järjestäjä. Esimerkiksi opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä ja tavoitteista poikkeaminen on oppilaan oikeuksiin puuttuva toimenpide, ja sen vuoksi tällöin olisi suositeltavaa hyödyntää laajemmin monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta.

Oppilaskohtaisten tukitoimien suunnittelussa olisi tilanteen vaatiessa mahdollista hyödyntää myös muuta kuin oman koulun erityisopettajan konsultaatiota. Arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi niiden opetuksen järjestäjien konsultaatiota, joiden osalta opetus- ja kulttuuriministeriö on 39 §:n mukaisesti päättänyt velvollisuudesta huolehtia opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukipalveluista³¹ sekä perusopetuslain 4 a §:n 2 momentin mukaista sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelua.³²

---

²⁶ Perusopetuslaki (/) 20 e § ja Perusopetuslaki (/) 20 f §

²⁷ Perusopetuslaki (/) 20 c §

²⁸ Perusopetuslaki (/) 20 d §

²⁹ Perusopetuslaki (/) 20 d §

³⁰ Perusopetuslaki (/) 20 d §

³¹ Perusopetuslaki (/) 39 §

³² Perusopetuslaki (/) 4 a §

7.4.2 Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma

Oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arvioinnin pohjalta on laadittava oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajan kanssa.³³ Suunnitelman laatiminen on kuitenkin mahdollista myös niissä tilanteissa, joissa yhteistyölle on jokin ilmeinen, esimerkiksi huoltajasta johtuva este. Suunnitelmasta on käytävä ilmi

- tuen tarpeen arviointiin perustuvien tukitoimien toteuttaminen ja seuranta
- oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt
- opinnoissa eteneminen
- oppilaan arvioinnin periaatteet
- muut päätöksen tekemiseen liittyvät tiedot
- mahdollinen tarve 20 h §:ssä tarkoitettusta oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle
- mahdollinen 20 i §:n mukainen tarve opetuksen järjestämiseksi oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite
- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan oppilaskohtaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan oppimisen arviointi kullekin toiminta-alueelle.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä on arvioitava aina kun oppilaan tarpeet sitä edellyttävät, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa.³⁴ Suunnitelma on salassa pidettävä asiakirja.³⁵

7.4.3 Tukea koskeva päätös

Opetuksen järjestäjän on tehtävä tukea koskeva hallintopäätös oppilaalle annettavista oppilaskohtaisista tukitoimista.³⁶ Päätöksestä tulee käydä ilmi, kuinka oppilaalle on järjestetty

- erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä
- erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa
- tulkitsemispalvelut
- avustajapalvelut
- apuvälineet

Lisäksi tukea koskeva päätös on tehtävä perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta sekä perusopetuksen järjestämisestä oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella.³⁷ Hallintopäätös on tehtävä kaikissa edellä mainituissa tilanteissa oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin ja sen perusteella laaditun tuen toteuttamista koskeva suunnitelman mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä. Ennen päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on

---

³³ Perusopetuslaki (/) 20 e §

³⁴ Perusopetuslaki (/) 20 e §

³⁵ PoL § 40

³⁶ Perusopetuslaki (/) 20 f §

³⁷ Perusopetuslaki (/) 20 f §

kuultava oppilasta ja hänen huoltajaansa tai laillista edustajaa.³⁸ Mikäli päätös tarkoittaa oppilaan koulupaikan vaihtumista, siitä tehdään erillinen päätös.

Jos oppilaskohtaisia tukitoimia tai perusopetusta oppilaalle vamma, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella ei järjestä kunta, niistä tukea koskevan päätöksen tekee oppilaan asuinkunta.³⁹ Tukea koskevaan päätökseen ei kirjata kuvauksia tukitoimista tai niiden toteuttamisesta, jotka on kuvattu oppilaskohtaisessa tuen toteuttamisesta koskevassa suunnitelmassa. Mikäli oppilaan tilanne ja tuen tarve muuttuvat oleellisesti, tukea koskevaa päätöstä on näiltä osin tarvittaessa muutettava tai tehtävä uusi tukea koskeva päätös. Oppilaan huoltajaa on kuultava tukea koskevaa päätöstä tehtäessä.⁴⁰

Oppilaskohtaisia tukitoimia saavien oppilaiden oppiminen, osaaminen, työskentely ja käyttäytyminen arvioidaan arviointia koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti, ellei oppilaalle ole tehty päätöstä perusopetuksen oppimäärän tavoitteista tai sisällöstä poikkeamisesta, tai jos oppilaalle on tehty 20 i §:n mukainen hallintopäätös toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta.⁴¹

7.4.3.1 Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä

Säännöllisellä erityisopettajan antamalla opetuksella osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoitetaan sellaisen opettajan antamaa opetusta, jolla on erityisopettajan kelpoisuus. Sitä voidaan toteuttaa oppilaan omassa opetusryhmässä muun opetuksen yhteydessä tai siitä erillään. Säännöllisyydellä tarkoitetaan pitkäkestoista, esimerkiksi lukukauden tai -vuoden pituista jaksoa.

Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan yksilölliset tarpeet. Erityisopettajan antamaa opetusta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä voidaan toteuttaa myös pienryhmässä oppilaan omasta opetusryhmästä erillään. Tällöin pienryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jonka koko on paikallisesti opetuksen järjestäjän päätettävissä. Tarvittaessa erityisopettajan antamaa opetusta voidaan antaa myös yhdelle oppilaalle.

Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoittaa, että esimerkiksi yhden oppiaineen opetustunneista alle puolet ovat erityisopettajan antamaa opetusta joko muun opetuksen yhteydessä tai pienryhmässä.

7.4.3.2 Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä

Oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama opetus yhdessä tai useammassa oppiaineessa tarkoittaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta kokonaan pienryhmässä. Tällöin oppilaan oppimisvalmiuksista tai oppimisen edellytyksistä johtuen hänen katsotaan hyötyvän erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta pienryhmässä yhden tai useamman oppiaineen opetuksessa.

---

³⁸ Hallintolaki (434/2003) 34 § ja 35 §

³⁹ Perusopetuslaki (/) 20 f §

⁴⁰ Hallintolaki (434/2003) 35 §

⁴¹ Perusopetuslaki (/) 20 i §

Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

Yhden opettajan opettamat yleisopetuksen opetusryhmät muodostetaan siten, että ryhmässä on enintään 5 oppilasta, jotka saavat erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä oppilaskohtaisena tukitoimena.⁴²

7.4.3.3 Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa

Oppilaskohtaisena tukitoimena oppilaan opetuksen järjestäminen erityisluokassa tarkoittaa sitä, että oppilas saa erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa. Osa opetuksesta voidaan toteuttaa inklusiivisten periaatteiden mukaisesti yhteistyössä niin, että oppilaan osallistuminen muiden opetusryhmien opetukseen on mahdollista.

Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

7.4.3.4 Tulkitsemispalvelut

Tulkitsemispalveluilla tarkoitetaan viittomakielellä tai muilla kommunikaatiomenetelmillä oppilaille annettavia tulkitsemispalveluita. Oikeus tulkitsemispalveluun on oppilailla, joilla on kuulovamma, näkövamma tai puhevamma, ja jotka tarvitsevat palvelua perusopetukseen osallistumiseksi. Tulkitsemispalvelut järjestetään oppilaan tarpeiden mukaan.

Tulkitsemispalvelut ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena eivät ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

7.4.3.5 Oppilaskohtaiset avustajapalvelut

Oppilaskohtaisilla avustajapalveluilla tarkoitetaan opetukseen osallistumisen edellyttämiä avustajapalveluita tilanteissa, joissa muut osana koulun perustoimintaa järjestettävät oppimista tukevat opetusjärjestelyt ja mahdollinen ryhmäkohtainen koulunkäyntiavustaja eivät tue riittävästi oppilaan perusopetuksen oppimäärän ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen järjestäjällä on mahdollisuus huolehtia avustajapalvelujen järjestämisestä henkilökohtaisen järjestämisen lisäksi myös luokakohtaisten avustajapalvelujen avulla. Perusopetuslain 3 §:n ja 31 §:n säännökset edellyttävät kuitenkin, että oppilaan yksilölliset tarpeet selvitetään riittävällä tavalla siten, että opetus ja sen edellyttämät palvelut tulevat järjestetyiksi hänen edellytystensä mukaisesti.⁴³

Avustajapalveluiden käyttäminen ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena eivät ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oikeus saada oppilaskohtaisia avustajapalveluita koskevasta asiasta hallintolaissa hallintopäätökselle asetetut vaatimukset täyttävä valituskelppoinen päätös.

---

⁴² Perusopetuslaki (/) 20 g §

⁴³ Perusopetuslaki (/) 31 § ja Perusopetuslaki (477/2003) 3 §

7.4.3.6 Apuvälineet

Tulkittamis- ja avustajapalvelujen lisäksi oppilaskohtaisia tukitoimia tarvitsevalle oppilaalle turvataan myös opetukseen osallistumisen edellyttämät tarpeelliset apuvälineet⁴⁴, joiden avulla tuetaan oppilaan mahdollisuuksia saavuttaa perusopetuksen oppimäärä ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteet. Apuvälineet voidaan oppilaan tarpeiden mukaan järjestää hänen käyttöönsä ryhmä-, koulu- tai luokkakohteisesti. Luonteeltaan oppimäärän suorittamiseen ja opetukseen osallistumiseen tarkoitettujen ja siten opetusvälineisiin rinnastettavien apuvälineiden käyttäminen voidaan tarvittaessa järjestää myös henkilökohtaisesti. Oppilaskohtaisena tukitoimena oppilaalle ei järjestetä lääkinälliseen kuntoutukseen kuuluvia koulussa ja muissa elämäntilanteissa tarvittavia apuvälineitä. Niihin oppilaalla on oikeus lääkinällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen (1015/1991) mukaisesti.⁴⁵

Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttamisessa tulee tehdä opettajien ja muun henkilöstön välistä yhteistyötä⁴⁶, ja se voi edellyttää esimerkiksi erityisopettajan konsultaatiota. Tukitoimien suunnittelussa voidaan tarvittaessa hyödyntää myös muiden asiantuntijoiden konsultaatiota. Tästä päätetään opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti.

7.5 Perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

Perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisessa on kyse oppilaan perusoikeuksien rajaamisesta. Oppiaineen oppimäärän rajaaminen tehdään vasta silloin, jos oppilas ei kykene ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta suoriutumaan hyväksytysti (arvosana välttävä (5)) perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista. Perusopetuksen oppimäärää ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita voidaan rajata vasta silloin, kun oppilas on saanut oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa kyseisessä oppiaineessa.⁴⁷ Perusopetuksen oppimäärän rajaaminen on viimesijainen keino. Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisellä reagointi eivät voi lähtökohteisesti olla peruste oppilaskohtaiselle tuen tarpeelle.

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittämistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia.

Oppiaineen oppimäärän ja opetussuunnitelman tavoitteiden rajaaminen edellyttävät ajantasaista ja tuen tarpeen osalta päivitettyä 20 d §:n mukaista arviointia, 20 e §:n mukaista suunnitelmaa ja 20 f §:n mukaista päätöstä.⁴⁸ Perusopetuksen oppimäärän ja opetussuunnitelman mukaisten tavoitteiden rajaaminen voidaan tehdä vain sellaisen oppilaan kohdalla, joka on saanut edeltävästi ja saa edelleen erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa siinä oppimäärässä, jonka tavoitteita ja sisältöjä hänen kohdallaan rajataan.⁴⁹

---

⁴⁴ Perusopetuslaki (/) 31 §

⁴⁵ Asetus lääkinällisestä kuntoutuksesta (1015/1991)

⁴⁶ Perusopetuslaki (/) 20 c §

⁴⁷ Perusopetuslaki (/) 20 h §

⁴⁸ Perusopetuslaki (/) 20 e § ja Perusopetuslaki (/) 20 f §

⁴⁹ Perusopetuslaki (/) 20 h §

Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen päätös 20 h §:ssä säädettyistä perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta.⁵⁰ Päätös tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä.⁵¹

Ennen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on myös päätöstä näiltä osin tarvittaessa muutettava tai tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekemisestä on säädetty hallintolaissa (434/2003).

Jos oppilaan kohdalla poiketaan perusopetuksen oppimäärästä ja tavoitteista, silloin rajaamista koskevan päätöksen perusteena olevaan 20 e §:n mukaiseen oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan tulee sisällyttää oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan arvioinnin periaatteet. Suunnitelman laativat oppilasta opettavat opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajan kanssa. Osaamisen arviointi suoritetaan suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Jos oppilaan perusopetuksen oppimäärää ja tavoitteita on rajattu, osaamisen arviointi tapahtuu suhteessa hänelle määriteltäviin tavoitteisiin. Arviointi on sanallista lukuun ottamatta päättöarviointia. Sanalliseen arvioon lisätään rajaamista ilmaiseva tähti (*). Sanallisessa arvioinnissa noudatetaan muilta osin summatiivisen arvioinnin linjauksia. Samoja periaatteita noudatetaan myös mahdollisessa väliarvioinnissa. Päätötodistukseen merkitään arvosana 5*.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.⁵²

Perusopetuksen oppimäärästä ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poiketaan myös silloin, kun oppilas vapautetaan tilapäisesti oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä.⁵³ Tilapäisellä vapauttamisella oppiaineen oppimäärän suorittamisesta tarkoitetaan lyhytaikaista ja määräaikaista opetukseen osallistumattomuutta terveydellisistä syistä. Vapauttaminen voi koskea yksittäisen oppiaineen oppituntia viikoittain enintään neljän kuukauden ajan.

Jos tilapäinen vapauttaminen ei riitä oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin turvaamisen perusopetuksen oppimäärän suorittamisen edistämiseksi terveydellisistä syistä, sovelletaan 20 i §:n mukaisesti järjestettävää opetusta opetuksen järjestämiseksi oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella.

7.6 Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite

Jos oppilaalle on tehty varhennettua oppivelvollisuutta koskeva päätös oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momentin perusteella ja hänen tuen tarpeensa jatkuu perusopetuksessa, tukitoimet voivat sisältää oppilaskohtaisia tukitoimia sekä poikkeamista perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista. Jos oppilaalla ilmenee perusopetuksen aikana oppimiskykyyn vaikuttava vamma, sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite, joka olisi johtanut varhennettuun oppivelvollisuuteen, hänen opetuksensa voidaan järjestää oppilaskohtaisten tukitoimien avulla.⁵⁴

---

⁵⁰ Perusopetuslaki (/) 20 f §

⁵¹ Hallintolaki (434/2003) 23 §

⁵² Perusopetuslaki (/) 20 e §

⁵³ Perusopetuslaki (/) 20 h §

⁵⁴ Perusopetuslaki (/) 20 i §

Oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi on tehtävä silloin, kun oppilaalla on vamma, sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite. Tällöin arvioidaan myös mahdollinen tarve opiskella toiminta-alueittain oppiainejakoisen opetussuunnitelman sijaan.⁵⁵

Opetuksen järjestäjien rahoituksen perusteena olevat tuen tiedot tallennetaan lain valtakunnallisista opinto- ja tukirekistereistä (884/2017) nojalla Opetushallituksen kansalliseen opiskeluoikeuksien ja suoritusten keskitettyyn integraatiopalveluun (KOSKI).⁵⁶ Tähän rekisteriin tulee myös viedä merkintä PoL 20 i §:n mukaisesta hallintopäätöksestä opetuksen järjestämisestä oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite ja lisäksi tieto siitä, järjestetäänkö oppilaan opetus toiminta-alueittain vai oppiaineittain.

Oppilaalle laaditaan 20 e §:n mukainen oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma opintojen etenemiseksi. Suunnitelmassa kuvataan oppilaskohtaisesti määritellyt perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteiden mukaiset tai oppilaskohtaisesti määritellyt tavoitteet ja sisällöt, arvioinnin periaatteet sekä tukitoimien toteuttaminen ja seuranta.⁵⁷ Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajan kanssa. Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen päätös 20 h §:ssä säädetyistä tilapäisestä vapauttamisesta.⁵⁸ Päätös tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä.⁵⁹

Jos oppilas on terveydellisistä syistä estynyt osallistumasta opetukseen, perusopetuksen oppimäärän tai sisältöjen rajaaminen ei ole välttämätöntä. Jos on tarpeen poiketa opetussuunnitelman sisällöistä ja tavoitteista lyhytaikaisesti, oppilaalla on oikeus siihen kyetessään osoittaa osaamistaan monipuolisesti ja siihen tulee tarjota tilaisuuksia riittävästi. Hän voi osoittaa osaamistaan myös erityisessä tutkinnossa.

Oppilaan perusopetuksen oppimäärän rajaaminen on viimesijainen keino. Muina järjestelyinä voidaan käyttää esimerkiksi tavoitekokonaisuuksittain etenemistä. Oppilaalla, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite, on oikeus kaikkiin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ja oppilaskohtaisiin tukitoimiin. Tukitoimet järjestetään oppilaan edun mukaisesti ja ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa.

Moniammatillista ja -alaista yhteistyötä tulisi hyödyntää aina, kun arvioidaan tarvetta järjestää opetusta oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Monialainen ja -ammattillinen yhteistyö tai lääketieteellisen lausunnon tai tarkan diagnoosin saaminen päätöksen liitteeksi ei ole edellytys päätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle, ellei oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellytä.

Tuen toteuttamista koskeva suunnitelma, suunnitelman toteutuminen käytännössä ja tukitoimien riittävyys on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.⁶⁰

Ennen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on myös päätöstä näiltä osin tarvittaessa muutettava tai tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekemisestä on säädetty hallintolaissa (434/2003).

---

⁵⁵ Perusopetuslaki (/) 20 d §

⁵⁶ Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017)

⁵⁷ Perusopetuslaki (/) 20 e §

⁵⁸ Perusopetuslaki (/) 20 f §

⁵⁹ Hallintolaki (434/2003) 23 §

⁶⁰ Perusopetuslaki (/) 20 e §

7.7 Opetusryhmien muodostaminen

Opetusryhmät muodostetaan pääsääntöisesti vuosiluokittain. Kuitenkin, jos opetuksen järjestäminen sitä edellyttää, eri vuosiluokkien ja esiopetuksen oppilaita voidaan opettaa samassa ryhmässä, tai yhdessä muun koulun tai oppilaitoksen oppilaiden kanssa. Perusopetukseen valmistavan opetuksen ryhmistä päättää opetuksen järjestäjä.

Opetusryhmät tulee muodostaa siten, että yhden opettajan opettamassa ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä. Tämä enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti.⁶¹

Erytisluokanopettajan opetuksessa erityisluokassa saa olla enintään kymmenen oppilasta, mutta enimmäiskoko voidaan ylittää tilapäisesti.⁶²

Erytisluokanopetuksessa saa olla enintään kahdeksan oppilasta, jos he saavat opetusta 20 i §:n 1 momentin mukaisesti, tai enintään kuusi oppilasta, jos he saavat opetusta 20 i §:n 2 momentin mukaisesti. Jos eri tukimuotojen oppilaita opiskellaan samassa ryhmässä, ryhmän koko määräytyy eniten tukea saavien oppilaiden mukaan. Jos oppilas opiskelee muiden kuin tässä tarkoitetuissa ryhmissä, ryhmän enimmäiskoko on 20 oppilasta.⁶³

7.8 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa tai esiopetuksen järjestämispäikassa.⁶⁴ Kuitenkin, jos oppilas on sairaalassa potilaana, sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään hänelle opetusta, jos se on oppilaan terveydentilan, pedagogisten erityistarpeiden ja hoitotoimenpiteiden kannalta perusteltua, eikä ole oppilaan edun mukaista järjestää opetusta muulla tavoin. Myös muut erikoissairaanhoidon toimintayksiköt voivat järjestää opetusta oppilaille, jotka ovat erikoissairaanhoidossa. Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetuksesta ja konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun järjestämistä määrätään tarkemmin luvussa 5.

7.9 Tuen jatkumo nivelvaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus sekä toinen aste muodostavat lapsen ja nuoren kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Tätä vahvistetaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sujuvalla tiedonsiirrolla. Yhteistyöllä vahvistetaan myös lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan opetuksen järjestäjän johdolla.

Tuen jatkumon varmistamiseksi on keskeistä riittävä tieto oppilaan saamasta tuesta ja toimivista tukimuodoista ja tukitoimista. Oppivelvollisen oppilaan siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle.⁶⁵ Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen tuen, ohjauksen sekä yksilökohtaisen

---

⁶¹ Perusopetuslaki (/) 20 g §

⁶² Perusopetuslaki (/) 20 g §

⁶³ Perusopetuslaki (/) 20 g §

⁶⁴ Perusopetuslaki (/) 4 a §

⁶⁵ Oppivelvollisuuslaki (1214/2020) 23 §

opiskeluhuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy oppilaan siirtyessä. Tiedonsiirrossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä.

7.10 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luku 7 lisätään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan. Siihen lisätään paikallisesti päätettävät asiat alla olevan mukaisesti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan

- oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteuttamisen periaatteet, yhteistyökäytännöt ja vastuut
  - o rehtorin vastuut
  - o lukuvuosisuunnitelman laatimisen ja tarkentamisen periaatteet ja vastuut
  - o toiminta siirtymävaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytännöt ja vastuut
  - o perusopetuksen ja esiopetuksen tuen yhteensovittamisen käytännöt
  - o pienryhmien koko ja muodostaminen
- ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisen ja riittävyyden arvioimisen paikalliset periaatteet, käytännöt ja vastuut
- oppilaskohtaista tukea koskevan päätöksen valmistelun käytännöt ja vastuut sekä päätöksestä päättämisen vastuu
  - o yhteistyökäytännöt huoltajan ja oppilaan kanssa oppilaskohtaisten tukitoimien arvioinnissa, suunnittelussa ja päätöksenteossa
  - o opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten sekä muiden monialaisen yhteistyön tahojen kanssa tehtävän yhteistyön ja kehittämisen periaatteet
- oppiaineen oppimäärästä sekä opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta tehtävän päätöksen käytännön valmistelut ja vastuut sekä päättämisen käytännöt ja vastuut